

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 59/2020

Kotihoidon hoitajat pitävät teknologiaa hyödyllisenä, mutta perehdytystä sen käyttöön toivotaan enemmän

Seppänen Vappu, Hautala Eija, Paldanius Mika

24.8.2020 ::

Lisääntyvä teknologian käyttö helpottaa hoitotyötä. Hoitajien pohjakoulutus ei kuitenkaan tällä hetkellä anna riittäviä valmiuksia teknologian käyttämiseen työelämässä. Uudenlaiset osaamisvaatimukset vaativat muutoksia hoitajien peruskoulutukseen teknologiaopintojen osalta. Uusien teknologioiden avulla kotihoitoon voidaan kehittää uudenlaisia käytäntöjä helpottamaan päivittäistä elämää. Tulevaisuudessa ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet digiasiantuntijat pystyvät uudistamaan monipuolisesti sosiaali- ja terveysalan toimintamalleja kotihoidossakin.

Uusien teknologioiden käyttö on sosiaali- ja terveydenhuollossa päivittäistä ja se kuuluu olennaisena osana hoitotyöhön. Terveydenhuollossa jopa viidennes hoitajien työstä on mahdollista toteuttaa robotiikan keinoin. Työn kustannustehokkuus lisääntyy ja robottien sekä muun teknologian käyttö muuttaa hoitajien työn sisältöä vapauttamalla aikaa enemmän välittömään hoitotyöhön ja asiantuntijuutta vaativiin tehtäviin [1].

KÄKÄTE-projekti tutki vuonna 2014 ikäihmisten parissa työskentelevien kokemuksia teknologiasta. Vastaajat (n=320 vanhuspalvelun työntekijää) pitivät teknologiaa tarpeellisenä ja kokivat sen parantavan ikäihmisen turvallisuutta. Enemmistö vastaajista kuitenkin arvioi, ettei oma pohjakoulutus riitä työelämässä tarvittaviin teknologiatietoihin- ja taitoihin. Lähes puolet vastaajista koki tarvitsevansa lisäkoulutusta teknologian suhteen. Muun muassa laitteiden käyttöohjeita pidettiin hankalina [2]. Tutkimus, jossa selvitettiin ikääntyneiden kotihoidon asiakkaiden ja heidän omaistensa kokemuksia lääkeautomaatista lääkehoidon tukena osoitti, että erityisesti hoitohenkilökunnan koulutustarve ja osaamisen puuttuminen ongelmatilanteissa olivat heikkoja kohtia. Haastateltavat kokivat, ettei hoitohenkilökunta osaa käyttää lääkeautomaattia rutinoituneesti [3].

Teknologia kotihoidon apuna

Varsinkin julkisessa kotihoidossa on otettu yhä enemmän käyttöön erilaista hoitajien työtä helpottavaa teknologiaa [4]. Ideaalitulanteessa hoitohenkilökunnan koulutuksen tarve uuden teknologian käyttöönottoon liittyen selvitetään kokonaistilanteen hahmottamiseksi jo ennen päätöstä teknologian hankkimisesta [5].

Teknologian käyttöönotto lisää kotihoidon työ määrää käyttöönoton alussa ja tämän sovittaminen muutenkin kiireiseen arkeen on haasteellista. Käyttöönoton onnistumisen yksi avainasioista on myös riittävä perehdytys ja mahdollisissa ongelmatilanteissa helposti saavutettavissa oleva tuki [6]. Hoitohenkilökunnan sitoutumisen kannalta on tärkeää, että uuden teknologian käytön harjoitteluun ja perehtymiseen on varattu tarpeeksi aikaa [5]. Motivoimalla hoitohenkilökuntaa ja varmistamalla osaamisen kehittämisen oikeansuuntaisuus mahdollistetaan riittävä osaaminen käyttöönottoprosessin aikana [7].

Teemahaastatteluilla kerättiin kokemuksia teknologia-aidoista

Kirkkonummen kotihoidon neljän lähihoitajan ja neljän sairaanhoitajan käsityksiä omasta teknologiaosaamisestaan selvitettiin teemahaastattelun avulla [8]. Heiltä kysyttiin, millaisia haasteita ja ajatuksia uuden teknologian käyttöönotto on tuonut esiin.

Haastatteluista nousi esiin teknologiaosaamisen riittämättömyys vastaamaan tulevaisuuden työelämässä tarvittavia teknologiatietoja ja -taitoja. Yhdelläkään haastateltavista ei ollut teknologiaosaamista peruskoulutuksen pohjalta. Teknologiatiedot ja -taidot koettiin pääasiassa heikoiksi riippumatta siitä, oliko haastateltava lähi- vai sairaanhoitaja tai oliko henkilö valmistunut ammattiinsa kauan sitten vai vasta vähän aikaa sitten. Koulutuksen aikana oli käytetty tietokoneita ja tämän koettiin tukevan uuden teknologian omaksumista. Mitä enemmän hoitajat olivat käyttäneet arjessa erilaisia teknologioita, sitä helpommaksi teknologian oppiminen työelämässä koettiin. Koko ajan lisääntyvä teknologian käyttö arjessa toimi haastateltavien mukaan erinomaisena apuna työelämässäkin. Myös omilta lapsilta ja kollegoilta saatu apu koettiin merkittävänä [8].

Teknologian tuleminen kotihoitoon herätti haastatteluissa ristiriitaisia tunteita. Osalle robotit ja uusi teknologia olivat ilmiönä uusia ja haasteellisia. Teknologia koettiin hienoksi askeleeksi kohti digitalisaatiota. Teknologian hyödyntäminen koettiin aikaa säästäväksi ja siten hyödylliseksi arkityössä. Haastateltavat pohtivat teknologian hyödyntämisen mahdollisuuksia kotihoidon kehittämisessä, vaikka alkuvaiheessa uusiin toimintoihin pitääkin panostaa enemmän. Uusissa käyttöönotetuissa teknologioissa nähtiin paljon hyvää [8].

Haastateltavat pitivät tärkeänä hyvää koulutusta ja perehdytystä uusiin teknologioihin. Yksityiskohtien harjoitteluun vaatii toistoja ja kokeiluja. Käytännön koulutuksen, perehdytyksen ja konkreettisen käyttöönoton väli ei saisi venyä liian pitkäksi. Hoitajat pitivät perehdytyksen lähipäiviä parempina koulutusmuotoina kuin virtuaalisesti toteutettuja etäkoulutuksia. Haastateltavien koulutustaustalla tai iällä ei koettu olevan merkitystä siihen, millä tavoin koulutuksen toteutustapa koettiin [8].

Työpajatyöskentelyllä tuotettiin näkemystä ja ideoita

Kehittämisosiossa tutkimusmenetelmänä käytettiin Innokylän työpajatyöskentelymallia. Se on työskentelytapa, jossa eri näkökulmien edustajat työskentelevät yhdessä valitun asian kehittämiseen liittyvien kysymysten parissa ennalta määritellyn tavoitteen saavuttamiseksi. Työskentelyssä on olennaista tuoda esiin erilaiset näkökulmat ja tarpeet. Pajatyöskentelyn jälkeen voidaan tuotettuja ideoita ja ratkaisuja työstää eteenpäin omassa työyhteisössä [9].

Tutkimusosion tulosten perusteella järjestettiin kehittämistyöpaja Kirkkonummen kotihoidon tiloissa. Työpajassa mietittiin ryhmissä, millä tavoin työnantajat voivat ennakoida henkilöstön osaamistarpeita eli osaamisen riittävyttä ja tarvetta ennen uusien teknologioiden hankkimista (kuvio 1). [8]

KUVIO 1. Tapoja, joilla työnantajat voivat ennakoida henkilöstön osaamistarpeita ennen uusien teknologioiden hankkimista [1]

Kehittämistyön lähdeaineistosta nousi esiin hoitajien teknologian osaamisen riittämättömyys ja tarve lisäkoulutukselle [2] [3]. Ryhmissä koettiin, että henkilöstön teknologian osaamisen tunteminen on tärkeää. Ilman tätä tietoa osaamistarpeiden ennakointi on vaikeaa. Ryhmissä tunnistettiin keinoja osaamistarpeiden ennakointiin ja todettiin, että jatkuva oppiminen pitää huomioida työssä. Ryhmien tekemiä tuotoksia voidaan jatkokehittää myöhemmin ja hyödyntää tulevaisuudessa suunniteltaessa uusien teknologioiden jalkauttamista Kirkkonummen kotihoitoon [8].

Ammattikorkeakoulutasoista teknologian koulutusta hoitajille

Hoitajien pohjakoulutus ei tällä hetkellä anna riittävästi valmiuksia teknologian käyttämiseen työelämässä. Teknologia lisääntyy tulevaisuudessa huimaa vauhtia ja selkeä osaamistarve on olemassa. Tähän on herätty ja koulutusta on tulossa. Vie kuitenkin aikaa ennen kuin nämä uuden ajan hoitajat tulevat koulutusputkesta ulos. KOTEK ERKO -hankkeessa on suunniteltu ammattikorkeakoulutasoinen erikoistumiskoulutus, jonka keskeinen sisältö on kotihoidon käytössä oleva teknologia.

Koulutuksen avulla voidaan tuottaa tietotaitoa teknologian käytöstä kotihoidon ympäristössä. Koulutus on alkamassa syksyllä 2020. [10] [11]

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tähtäävää digitalisaatiosisältöistä koulutusta on ollut tarjolla jo muutamia vuosia. Muun muassa Oulun ammattikorkeakoulussa alkaa syksyllä 2020 uusi Hyvinvointia edistävien digipalveluiden asiantuntija -korkeakoulututkinto (YAMK). Koulutuksessa perehdytään digitaalisiin keinoihin uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintamalleja [12].

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Seppänen, V. 2020. Kotihoidon hoitajien kokemuksia teknologian käyttöönotosta sekä käsityksiä omasta teknologian osaamisesta. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051912321>

Lähteet

1. Kangasniemi, M. & Andersson, C. 2016. Enemmän inhimillistä hoivaa. Robottien avulla voitaisiin jo nyt tehdä viidennes sairaanhoitajien ja lähihoitajien töistä. Teoksessa C. Andersson, I. Haavisto, M. Kangasniemi, A. Kauhanen, T. Tikka, L. Tähtinen & A. Törmänen (toim.) Robotit töihin. Koneet tulivat – mitä tapahtuu työpaikoilla? EVA raportti 2. Helsinki: Nextprint Oy, 35–54.

- Hakupäivä 12.12.2018.
<https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2016/09/Robotit-t%C3%B6ihin.pdf>
2. ^^{ab}Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto. 2020. KÄKÄTE selvitti: Teknologia on hyödyllistä hoitotyössä. Hakupäivä 28.4.2020.
<https://www.valli.fi/kakate-selvitti-teknologia-on-hyodyllista-hoitotyossa>
 3. ^^{ab}Niemelä, M., Karttunen, M., Pesonen, H-M. & Elo, S. 2018. Ikääntyneiden kotihoidon asiakkaiden ja heidän omaistensa kokemuksia lääkeautomaatista lääkehoidon tukena. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus ja kehitystyön julkaisut 52. Hakupäivä 2.1.2019.
<http://urn.fi/urn:nbn:fife2018092636671>
 4. ^Kehusmaa, S., Alastalo, H. & Luoma, M-L. 2017. Kotihoidon asiakasmäärä kasvanut, mutta henkilöstön määrä vähentynyt. THL tiedote 11.4. Hakupäivä 11.1.2019.
<https://thl.fi/fi/-...>
 5. ^^{ab}Kärnä, E., Järnefelt, K., Kaltiainen, T., Kauppila, P., Kiviniemi, T., Koskela, T., Krohns, J., Kurki, S., Nykänen, J., Pesonen, A., Pihlainen, K., Savela, A., Sihvo, P., Tarkiainen, A. & Tukiainen, M. 2017. Osallistava toimintamalli teknologian käyttöön osana ikäihmisten kotihoidon palveluja. Teoksessa P. Kauppila, E. Kärnä, K. Pihlainen & T. Koskela (toim.) Teknologia ikäihmisen tukena – ketterän kokeilukulttuurin ytimessä. Jyväskylä: Grano Oy, 59–67. Hakupäivä 11.12.2018.
http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-2410-0...
 6. ^Viirikorpi, P. 2015. Ikätekniikan hyvät käytännöt. KÄKÄTE-raportteja 7. Hakupäivä 17.12.2018.
https://www.valli.fi/fileadmin/user_upload/Julkaisut_pdf/Raportit_pdf...
 7. ^Sihvo, P. & Nykänen, J. 2017. Teknologia ikäihmisen arjen tukena – näkökulmia onnistuneeseen teknologian käyttöönottoon. Teoksessa A. Tarkiainen, P. Sihvo & J. Krohns (toim.) IkäOte-hanke kehittämässä, oppimassa ja kokeilemassa. Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C, raportteja: 47, 79–85. Hakupäivä 2.1.2019.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-275-232-1>
 8. ^^{abcdef}Seppänen, V. 2020. Kotihoidon hoitajien kokemuksia teknologian käyttöönotosta sekä käsityksiä omasta teknologian osaamisesta. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 14.5.2020.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051912321>
 9. ^Innokylä. 2019. Innopaja. Hakupäivä 21.11.2019.
<https://innokyla.fi/fi/tyokalut/innopaja>
 10. ^Hyvämäki, P., Laukkanen, E. & Keckman, A. 2018. Kotihoidon tulevaisuuden teknologiaosaamisen kartoitus KOTEK ERKO -hankkeessa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 58. Hakupäivä 19.12.2018.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102338601>
 11. ^Savonia-ammattikorkeakoulu. 2020. Uusi koulutus kotihoidon teknologiasta alkaa syksyllä. Hakupäivä 13.5.2020.
<https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan...>
 12. ^Oulun ammattikorkeakoulu. 2020. Hyvinvointia edistävien digipalveluiden asiantuntija, YAMK. Hakupäivä 16.4.2020.
<https://www.oamk.fi/fi/koulutus/ylemmat-ammattikorkeakoulututkinnot...>

Kuvalähteet

1. ^KUVIO 1. Tapoja, joilla työnantajat voivat ennakoida henkilöstön osaamistarpeita ennen uusien teknologioiden hankkimista. Teoksessa Seppänen, V. 2020. Kotihoidon hoitajien kokemuksia teknologian käyttöönotosta sekä käsityksiä omasta teknologian osaamisesta. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 14.5.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020051912321>

Metatiedot

Nimeke: Kotihoidon hoitajien ajatuksia teknologiasta ja omasta teknologiaosaamisestaan

Tekijä: Seppänen Vappu; Hautala Eija; Paldanius Mika

Aihe, asiasanat: kotihoito, käyttöönotto, osaaminen, teknologia

Tiivistelmä: Uusien teknologioiden käyttö on sosiaali- ja terveydenhuollossa päivittäistä ja se kuuluu olennaisena osana hoitotyöhön. KÄKÄTE-projekti tutki vuonna 2014 ikäihmisten parissa työskentelevien

kokemuksia teknologiasta. Enemmistö vastaajista arvioi, ettei oma pohjakoulutus riitä työelämässä tarvittaviin teknologiatietoihin ja -taitoihin.

Varsinkin julkisessa kotihoidossa on otettu yhä enemmän käyttöön erilaista hoitajien työtä helpottavaa teknologiaa. Käyttöönoton onnistumisen yksi avainasioista on riittävä perehdytys ja mahdollisissa ongelmatilanteissa helposti saavutettavissa oleva tuki. Hoitohenkilökunnan sitoutumisen kannalta on tärkeää, että uuden teknologian käytön harjoitteluun ja perehtymiseen on varattu tarpeeksi aikaa.

Artikkeli perustuu Oulun ammattikorkeakoulun Master-tutkinnossa tehtyyn opinnäytetyöhön, jossa selvitettiin Kirkkonummen kotihoidon lähihoitajien ja sairaanhoitajien käsityksiä omasta teknologiaosaamisesta. Lisäksi selvitettiin, mitä haasteita ja ajatuksia uuden teknologian käyttöönotto nosti esiin.

Tuloksista nousi esiin haastateltavien teknologiaosaamisen riittämättömyys ajatellen tulevaisuuden työelämässä tarvittavia teknologiatietoja ja -taitoja. Tulosten perusteella järjestettiin kehittämistyöpaja Kirkkonummen kotihoidon tiloissa. Työpajassa mietittiin ryhmissä, millä tavoin työnantajat voivat ennakoida henkilöstön osaamistarpeita (osaamisen riittävyttä ja tarvetta) ennen uusien teknologioiden hankkimista.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2020-08-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020061543293>

Kieli: suomi

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Seppänen, V., Hautala, E. & Paldanius, M. 2020. Kotihoidon hoitajien ajatuksia teknologiasta ja omasta teknologiaosaamisestaan. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 59. Hakupäivä xx.xx.xxxx. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020061543293>.